

Medborgarförslag om hållbar upphandling och etisk konsumtion

Nacka kommun bör stärka sitt hållbarhetsarbete

Kommunens konsumtion ska bidra till Agenda 2030 och inte påverka mänskliga rättigheter och miljö negativt.

Många av de varor som vi konsumerar, såsom kaffe, te, bananer, kakao och bomull, kommer från länder med utbredd fattigdom, där det ofta varken finns fungerande arbetsrätt eller välfärdssystem. I produktionen är det vanligt med barnarbete, extremt långa arbetsdagar, hälsofarlig arbetsmiljö och löner som det inte går att försörja sig på. Att organisera sig för sina rättigheter kan medföra risk för livet, eller att man förlorar sitt jobb – en uppenbar kränkning av internationell arbetsrätt. En del av vår konsumtion produceras tyvärr på ett socialt och miljömässigt ohållbart sätt.

En stor del av de runt 800 miljoner människor som lever undernärd är jordbrukare som lever under mycket svåra förhållanden. En övervägande del är kvinnor och flickor.¹ Samtidigt har barnarbetet i världen ökat för första gången på 20 år. 160 miljoner barn, varav majoriteten inom jordbrukssektorn, arbetar på ett sätt som är skadligt för dem eller påverkar deras skolgång negativt.²

En hållbar konsumtion och handel är förutsättningar för att vi ska kunna uppnå de globala målen i FN:s Agenda 2030. Ska vi lyckas är det viktigt att vår offentliga konsumtion inte leder till en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna eller till en miljömässigt ohållbar produktion. Vår konsumtion påverkar långt bortom landets gränser och enligt den internationella granskningen Sustainable Development_Report 2020¹ finns Sveriges största utmaningar vad gäller Agenda 2030-målen just inom hållbar konsumtion och produktion samt klimatåtgärder.

Kommunen köper in varor från områden där det finns hög risk för människorättskränkningar och bristande miljöhänsyn. Då är det särskilt viktigt att vid upphandlingar och inköp ställa tillräckliga hållbarhetskrav och ha en hög kvalitet i uppföljningen. Vi måste säkerställa, så långt det är möjligt, att exempelvis kaffet och teet som serveras inom äldreomsorgen har plockats under acceptabla förhållanden och att bananerna som äts av barnen i våra förskolor och skolor inte har producerats av andra barn i vår omvärld, som därmed inte får sin rätt till utbildning. Genom att ställa långtgående hållbarhetskrav skapar kommunen även en marknad för ansvarstagande aktörer som värnar mänskliga rättigheter och miljö, både för företag i Sverige och för producenter i länder med utbredd fattigdom.

Nacka kommun kan tillsammans med näringslivet och lokalsamhället göra stor skillnad genom att aktivt arbeta för en hållbar och etisk konsumtion som värnar mänskliga rättigheter och miljö.²

Diplomeringsen Fairtrade City är ett verktyg för att omsätta Agenda 2030 i praktiken, och ligger i linje med [Sveriges genomförande av Agenda 2030](#) som slår fast att:

”I (det kommunala) uppdraget ingår de grundlagsfästa skyldigheterna att främja hållbar utveckling så som de uttrycks i regeringsformen (1 kap. 2 §). Det är på den lokala och regionala nivån som de flesta kontakterna

¹ Cambridge University, 2020; dashboards.sdqindex.org

² rapporter.skr.se/ledarskap-for-hallbar-utveckling.html

mellan det offentliga och medborgare, näringslivet på den lokala nivån och civilsamhället finns. Det är på den lokala och regionala nivån som

¹ [fao.org/publications/sofi/en](https://www.fao.org/publications/sofi/en)

² https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipecc/documents/publication/wcms_797515.pdf
nationella mål, globala åtaganden, EU-rätt och nationell lagstiftning omsätts i praktisk handling. I princip samtliga mål i Agenda 2030 kan anses ha koppling till den verksamhet som bedrivs på lokal och regional nivå. Olika aktörers delaktighet och engagemang på lokal och regional nivå är därför central. Mot denna bakgrund bär kommuner och regioner en stor del av ansvaret för att genomföra Agenda 2030, med möjlighet att definiera och prioritera genomförandet utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar.”⁵

Fairtrade City har direkt koppling till uppfyllandet av Agenda 2030, med särskilt fokus på mål 12 om att säkerställa en hållbar konsumtion och produktion som i sin tur påverkar flera andra mål, såsom minskad fattigdom (mål 1), uppnå jämställdhet (mål 5), anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8) samt bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser (mål 13). Diplomeringsen är även ett konkret verktyg för kommuner som vill bidra till genomförandet av mål 17 om partnerskap mellan flera aktörer.

Fairtrade City är del av ett nätverk av kommuner och regioner som engagerar sig för en etisk konsumtion och hållbar handel. Syftet är att bidra till en hållbar konsumtion som värnar om både människa och miljö. Fairtrade City är också ett samarbete mellan kommun, näringsliv och civilsamhälle. Arbetet i en lokal samverkansgrupp bidrar till viktiga diskussioner, åtgärder och kommunikationsinsatser för en hållbar utveckling. Diplomeringsen skapar också förutsättningar för ett långsiktigt och strukturerat arbete för en etisk konsumtion och hållbar handel. Kommunen får stöd i arbetet och blir del av ett nätverk av kommuner och regioner som arbetar tillsammans för samma mål.

I Sverige är [runt 50 kommuner Fairtrade City-diplomerade](#), vilket innebär att nästan hälften av landets invånare bor i en Fairtrade City-kommun, och några regioner är diplomerade som Fairtrade Region. År 2020 fick Malmö stad utmärkelsen [EU City for Fair and Ethical Trade 2021](#) av EU-kommissionen, för sitt mångåriga arbete inom ramen för Fairtrade City. Fairtrade City är del av ett internationellt engagemang, [Fair Trade Towns](#), med 2000 städer och kommuner runt om i världen, exempelvis London, Chicago och Seoul.

Fairtrade City i Sverige koordineras av Fairtrade Sverige, som tillsammans med hundratals företag, organisationer, kommuner, regioner och andra samarbetspartners arbetar för en hållbar världshandel. Konceptet och kriterierna för Fairtrade City har utvecklats tillsammans med kommuner och regioner för att på bästa sätt stödja kommunens hållbarhetsarbete.

Kriterierna för att bli en Fairtrade City⁶ är:

1. Övergripande strategi för en hållbar och etisk konsumtion
2. Lokal styrning genom samverkansgrupp
3. Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade City
4. Informations- och engagemangsarbete
5. Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter⁷

Vår kommun har tagit viktiga steg i det miljömässiga hållbarhetsarbetet, men har även ett stort ansvar för att säkerställa att vi inte påverkar mänskliga rättigheter negativt. Den konsumtion som sker inom kommunen, inte minst via den offentliga upphandlingen, ska vara ansvarsfull och hållbar.

⁵ regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2020/06/prop.-201920188

⁶ Se kriterierna i sin helhet på fairtrade.se/kommun-och-region/bli-diplomerad-fairtrade-city-och-region/blifairtrade-city

⁷ Rättvist handlade produkter avser produkter som följer principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner; upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/socialt-hallbar-upphandling/rattvis-handel

Vi föreslår att Nacka kommun fattar beslut om:

- a) Att kommunen i linje med de åtaganden som följer av Agenda 2030 ska verka för en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar konsumtion och produktion genom att bli en Fairtrade City. Detta innebär att, tillsammans med det lokala civilsamhället och näringslivet, sprida kunskap och verka för en etisk och hållbar konsumtion som värnar om både människa och miljö.
- b) Att kommunen slår fast i sina styrdokument att den så långt som det är möjligt ska säkerställa att dess konsumtion inte leder till negativ påverkan på mänskliga rättigheter och miljö i de globala leverantörskedjorna genom att ställa tillräckliga hållbarhetskrav i upphandlingar och ha en hög kvalitet i uppföljningen så att kraven efterlevs.

Vänliga hälsningar och med förhoppning om att kommunen antar vårt förslag,